

recycling
odpady
technologie

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY KOBYLANKA

Gliwice, październik 2008r.

**ROT RECYCLING ODPADY TECHNOLOGIE S.C.
44-101 Gliwice, ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego 11**

TEMAT: PROGRAM
USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
DLA GMINY KOBYLANKA

**ZAMAWIA-
JĄCY:** GMINA KOBYLANKA
ul. Szkolna 12
KOBYLANKA

**Autor
opracowania:** mgr Krzysztof Tyrała wraz z zespołem
biegły z listy Ministra OŚZNiL
biegły z listy Wojewody Śląskiego w zakresie sporządzania OOŚ
ekspert PIE w zakresie gospodarki odpadami

Gliwice, październik 2008r.

SPIS TREŚCI

	strona
1. DANE OGÓLNE	5
1.1. Nazwa opracowania	5
1.2. Zleceniodawca	5
1.3. Autor opracowania	5
1.4. Podstawa opracowania	5
1.5. Cel i zakres opracowania.....	6
2. PRAWNE ASPEKTY POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI BUDOWLANYMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	7
2.1. Uregulowania prawne	7
2.2. Rodzaje i klasyfikacja odpadów zawierających azbest	12
3. WŁAŚCIWOŚCI FIZYKOCHEMICZNE AZBESTU	14
4. ZASTOSOWANIE WYROBÓW BUDOWLANYCH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	16
4.1. Zastosowanie azbestu	16
4.2. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest	18
4.3. Zastosowanie wyrobów azbestowych w budownictwie mieszkaniowym	19
4.4. Zastosowanie wyrobów azbestowych w ciepłownictwie.....	20
5. OBOWIĄZKI WŁAŚCICIELI, ZARZĄDCÓW LUB UŻYTKOWNIKÓW - BEZPIECZNE UŻYTKOWANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	22
6. PROCEDURA - OBOWIĄZKI I POSTĘPOWANIE WŁAŚCICIELI ORAZ ZARZĄDCÓW PRZY UŻYTKOWANIU OBIEKTÓW I TERENÓW Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	23
6.1. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.....	26
6.2. Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz sporządzenie informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta.....	27
7. ZAGROŻENIA DLA LUDZI WYNIKAJĄCE Z OBECNOŚCI AZBESTU W ŚRODOWISKU	28
7.1. Deklaracja Brukselska	28
7.2. Źródła narażenia na działanie azbestu	29
7.3. Skutki narażenia na działanie pyłu azbestowego	29
8. „PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST STOSOWANYCH NA TERYTORIUM POLSKI” – ZAŁOŻENIA OGÓLNE	31
8.1. Krótka charakterystyka „Krajowego Programu Usuwania Azbestu...”	31
8.2. Zakres zadań dla gminy wynikający z „Krajowego Programu...”	34

9. WOJEWÓDZKI PLAN GOSPODARKI ODPADAMI DLA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOMORSKIEGO 2011 Z UWZGLĘDNIENIEM LAT NA LATA 2012-2015 ..	36
9.1. Aktualny stan gospodarki odpadami zawierającymi azbest wg WPGO	36
9.2. Przewidywane zadania do realizacji w gospodarce odpadami zawierającymi azbest wg WPGO	37
10. PLAN GOSPODARKI ODPADAMI POWIATU STARGARDZKIEGO	40
11. DIAGNOZA AKTUALNEGO STANU UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJACYCH AZBEST	45
11.1. Wstęp	45
11.2. Ilość wyrobów zawierających azbest	45
11.3. Ilość odpadów zawierających azbest zmagazynowanych luzem	48
12. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI CELÓW	49
13. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU	51
14. KOSZTY USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJACYCH AZBEST	53
14.1. Koszty usuwania wrobów i odpadów zawierających azbest	45
14.2. Koszty usuwania wrobów i odpadów zawierających azbest w najbliższej perspektywie	45
15. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM	56
15.1. Wstęp	56
15.2. Określenie wskaźników monitorowania i oceny skuteczności realizacji programu	56
15.3. Określenie sposobu monitorowania i zarządzania programem.	58
16. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	59
17. ZAŁĄCZNIKI	60

1. DANE OGÓLNE

1.1. Nazwa opracowania

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY
KOBYLANKA.

1.2. Zleceniodawca

Gmina KOBYLANKA, ul. Szkolna, Kobylanka.

1.3. Autor opracowania

ROT RECYCLING ODPADY TECHNOLOGIE S.C., 44-101 Gliwice, ul. Prymasa
Stefana Wyszyńskiego 11.

1.4. Podstawa opracowania

- Umowa zawarta pomiędzy Gminą Kobylanką, a firmą ROT Gliwice z dnia 11.08.2008 r.
- Ustawa z dnia 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska (jedn. tekst z 2008 r. – Dz. U. Nr 25, poz. 150).
- Ustawa z dnia 27.04.2001 r. o odpadach (jedn. tekst z 2007 r. - Dz. U. Nr 39, poz. 251).
- „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Ministerstwo Gospodarki, 2002 r.
- Rozporządzenie dotyczące bezpiecznego postępowania i ochrony przed azbestem i materiałami zawierającymi azbest.

1.5. Cel i zakres opracowania

Celem przedmiotowego programu jest spowodowanie działań związanych z oczyszczeniem terenu Gminy Kobylanka z azbestu, tj. wyrobów budowlanych zawierających azbest jak również pozostałych wyrobów zawierających azbest w określonym horyzoncie czasowym.

Zakres programu obejmuje prawne aspekty postępowania z wyrobami budowlanymi i odpadami zawierającymi azbest, właściwości azbestu i zastosowanie wyrobów budowlanych zawierających azbest, zagrożenia dla ludzi wynikające z obecności azbestu w środowisku, zakres zadań dla gminy wynikający z „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, skalę ilości i rodzaju wyrobów zawierających azbest na terenie gminy, sposoby i wymagania przeprowadzenia inwentaryzacji i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest, kierunki działań organizacyjnych i finansowych, harmonogram realizacji programu.

2. PRAWNE ASPEKTY POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI BUDOWLANymi I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

2.1. Uregulowania prawne

Do aktów prawnych regulujących postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest należą:

- **ustawy dotyczące bezpiecznego postępowania i ochrony przed azbestem i materiałami zawierającymi azbest:**
 - **Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane** (jedn. tekst z 2006 r. Dz. U. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.). W przypadku występowania azbestu (Art. 30 ust. 3) właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 w/w artykułu, jeśli ich realizacja m.in. może spowodować zagrożenie bezpieczeństwa ludzi, pogorszenie stanu środowiska bądź pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych.
 - **Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest** (Dz. U. Nr 101, poz. 628, z 1998r. Nr 156, poz.1018, z 2000 r. Nr 88, poz. 986, z 2001 r. Nr 100, poz. 1085, Nr 154, poz. 1793 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 78, i Nr 65, poz. 596). Zakazuje wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998 r., a z dniem 28 marca 1999 r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Do wyjątków należy azbest i wyroby zawierające azbest dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy. Wykaz tych wyrobów określa corocznie Minister właściwy do spraw gospodarki w drodze rozporządzenia. Ustawa reguluje również zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.
 - **Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych** (Dz. U. Nr 11, poz. 84, z późn. zm.). Ustawa reguluje problematykę dotyczącą substancji i preparatów chemicznych, w tym niebezpiecznych oraz określa warunki, zakazy lub

ograniczenia produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i preparatów chemicznych, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko.

- **Ustawa z dnia 27.04.2001 r. o odpadach** – jedn. tekst z 2007 r. (Dz. U. Nr 39, poz. 251). Zgodnie z Art. 1 ust. 1 ustawa określa zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. Ustawa określa obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym m.in. odpadów niebezpiecznych. Ustawa reguluje postępowanie w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania, w tym składowania odpadów, a także wymagania techniczne i organizacyjne dotyczące składowisk odpadów. Ustawa wprowadza obowiązek opracowania planów gospodarki odpadami na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Ustawa określa m.in. zakres planów gospodarki odpadami, sposób ich opiniowania i sposób monitorowania, zasadę spójności planu z planem wyższego szczebla oraz określa rodzaj odpadów, które powinny być ujęte na każdym szczeblu ich opracowania.
- **Ustawa z dnia 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska** – jedn. tekst z 2008 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 150). Zgodnie z Art. 1 ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Ustawa reguluje m.in. opracowanie programów ochrony środowiska, prowadzenie państwowego monitoringu środowiska, postępowanie w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, ochronę powietrza przed zanieczyszczeniem i sposób postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska, ochronę powierzchni ziemi, przeciwdziałania zanieczyszczeniom (w tym: konieczność oznaczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których on się znajduje, konieczność dokumentowania informacji dotyczącej m.in. występowania azbestu).
- **Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw** (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.). Ustawa reguluje sposób postępowania oraz obowiązki podmiotów określanych

ustawą. Art. 54 ustawy odnosi się do odpowiednich zapisów ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Ustawa udziela delegacji ministrowi właściwemu do spraw gospodarki, do określenia w drodze rozporządzenia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw transportu oraz ministrem właściwym do spraw środowiska – sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

- **Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych** (Dz. U. Nr 199, poz. 1671). Ustawa reguluje zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach. Przewóz materiałów niebezpiecznych w kraju określają przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR) Przepisy umowy ADR oraz ustawy określają warunki załadunku i wyładunku oraz przewozu odpadów niebezpiecznych na składowisko. Wymagane są świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu materiałów niebezpiecznych wydane przez upoważnioną stację kontroli pojazdów oraz szkolenie kierowcy pojazdów w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych.
- **Ustawa z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw** (Dz. U. Nr 7, poz. 78, z 2003 r.). Artykuł 6 ustawy nadaje nowe brzmienie (nowelizuje) art. 4 ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest.
- **Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest** (Dz. U. z 2005 r. Nr 10 , poz. 72). Ustawa wprowadza zmiany do ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest.
- **Rozporządzenia dotyczące bezpiecznego postępowania i ochrony przed azbestem i materiałami zawierającymi azbest**
- Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez

materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231).

- Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 11 września 1996 r. w sprawie czynników rakotwórczych w środowisku pracy oraz nadzoru nad stanem zdrowia pracowników zawodowo narażonych na czynniki (Dz. U. Nr 121, poz. 571).
- Rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub wprowadzania na polski obszar celny (z 1998 r. Dz. U. Nr 44, poz. 268, z 1999 r. Nr 25, poz. 222, z 2000 r. Nr 15, poz. 188, z 2001 r. Nr 10, poz. 77, z 2002 r. Nr 1, poz. 11 i z 2003 r. Nr 5, poz. 50).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska w całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 161, poz. 1335).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nie selektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2003 r. Nr 1, poz. 12).

-
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu i sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858).
 - Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986).
 - Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie kursów kształcących dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne (Dz. U. Nr 236, poz. 1987)..
 - Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011).
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549).
 - Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126).
 - Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876, zm. Dz. U. Nr 200 poz.1235/ 2008r.)
 - Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649).
 - Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 maja 2004 r. sprawie dopuszczenia do dnia 31 grudnia 2004 r. wyrobów zawierających włókna azbestowe do produkcji lub do wprowadzenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 131, poz. 1406).

- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (...) – Dz. U. Nr),257, poz.2573
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 280, poz. 2771, zm.: 2005 Nr 160, poz. 1356).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005 r. sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. Nr 186, poz. 1553).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 14.02.2006 w sprawie wzoru dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 30 poz. 213).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 25.05.2007 w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. Nr 101, poz. 686).

2.2. Rodzaje i klasyfikacja odpadów zawierających azbest

W wyniku demontażu, rozbiórki, wyburzeń, usunięcia wyrobów zawierających azbest z obiektów, budowli i urządzeń powstają odpady zawierające azbest.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) ściśle wymienia rodzaje odpadów zawierających azbest, które zostały zaliczone do odpadów niebezpiecznych.

W zależności od źródła powstawania w katalogu wymieniono 9 rodzajów odpadów zawierających azbest:

1. Kod **06 07 01*** Podgrupa: Odpady z produkcji... chloru i chlorowców
rodzaj : **Odpady azbestowe z elektrolizy**
2. Kod **06 13 04*** Podgrupa: Odpady z innych procesów nieorganicznych
rodzaj : **Odpady z przetwarzania azbestu**
3. Kod **10 11 81*** Podgrupa: Odpady z hutnictwa szkła
rodzaj : **Odpady zawierające azbest**
4. Kod **10 13 09*** Podgrupa: Odpady z produkcji spoiw mineralnych...
rodzaj : **Odpady zawierające azbest z produkcji elementów azbestowo-ceramicznych**
5. Kod **15 01 11*** Podgrupa: Odpady opakowaniowe...
rodzaj : **Opakowania metali zawierające niebezpieczne elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi**
6. Kod **16 01 11*** Podgrupa: Zużyte lub nie nadające się do użytkowania pojazdy...
rodzaj : **Okładziny hamulcowe zawierające azbest**
7. Kod **16 02 01*** Podgrupa: Odpady urządzeń elektrycznych i elektronicznych
rodzaj : **Zużyte urządzenia zawierające wolny azbest**
8. Kod **17 06 01*** Podgrupa: Materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest
rodzaj : **Materiały izolacyjne zawierające azbest**
9. Kod **17 06 05*** Podgrupa: Materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest
rodzaj : **Materiały konstrukcyjne zawierające azbest**

* - odpad niebezpieczny

3. WŁAŚCIWOŚCI FIZYKOCHEMICZNE AZBESTU

Przez azbest należy rozumieć grupę włóknistych krzemianów, naturalnych minerałów o budowie krystalicznej, tj.:

- azbest chryzotylowy - chryzotyl (azbest biały)
- azbest krokidolitowy - krokidolit (azbest niebieski)
- azbest amozytowy (gruenerytowy) - amozyt
- azbest antofilitowy - antofilit
- azbest termolitowy - termolit
- azbest aktynolitowy - aktynolit

Główne cechy azbestu to odporność na wysoką temperaturę i wysoka odporność na działanie środowiska agresywnego, chemicznego. Azbest odznacza się również wysoką wytrzymałością mechaniczną i wysoką odpornością na korozję.

Największe znaczenie ze względu na swoje właściwości posiadał azbest biały - chryzotyl i azbest niebieski - krokidolit.

Włóknisty charakter azbestu wraz z w/w cechami to główne właściwości fizykochemiczne, które pozwoliły na jego szerokie zastosowanie.

Włókna azbestu w zależności od odmiany azbestu mają długość kilku centymetrów i średnicę kilku milimetrów, osiągając wartości submikronowe.

Główne zastosowanie znalazł azbest biały - chryzotyl, azbest niebieski - krokidolit i azbest amozytowy. Biorąc pod uwagę różnicę w budowie włókien azbestu chryzotylowego i azbestu krokidolitowego oraz amozytowego, pył azbestu chryzotylowego jest mniej groźny od pyłu azbestu krokidolitowego i amozytowego w odniesieniu dla zdrowia ludzi. Włókna chryzotylu są znacznie dłuższe od krokidolitu i amozytu, natomiast średnica chryzotylu jest mniejsza od krokidolitu i amozytu. Włókna chryzotylu są „długie” i „miękkie”, natomiast krokidolitu i amozytu są „krótkie”, „twarde” i „grube”.

W tabeli 1 przedstawiono charakterystykę właściwości fizykochemicznych azbestu.

Tab.1

Charakterystyka właściwości fizykochemicznych wybranych odmian azbestu

Właściwości	Chryzotyl	Krokidolit	Amozyt
Barwa ¹⁾	biała do jasnozielonej, żółta	niebieska, lawendowa, zielona	brązowa, szara
Główny składnik chemiczny [%] ²⁾	SiO ₂ - 38 - 42 MgO - 38 - 42 Fe ₂ O ₃ - 0 - 5 FeO - 0 - 3	SiO ₂ - 38 - 42 MgO - 38 - 42 Fe ₂ O ₃ - 13 - 18 FeO - 3 - 21	SiO ₂ - 49 - 52 MgO - 5 - 7 Fe ₂ O ₃ - 0 - 5 FeO - 35 - 40
Struktura włókna ¹⁾	bardzo liczne włókna, łatwo rozdzielne	włókniste	blaszkowate, grube
Długość włókien [mm] ³⁾	0,2 - 200	0,2 - 17	0,4 - 40
Średnica włókien [mm] ³⁾	0,03 - 0,08	0,06 - 1,2	0,15 - 1,5
Powierzchnia [m ² /mg] ³⁾	10 - 27	2 - 15	1 - 6
Gęstość [g/cm ³] ²⁾	2,55	3,3 - 3,5	3,4 - 3,5
Temperatura rozkładu [°C] ²⁾	450 - 800	400 - 800	600 - 900
Temperatura topnienia [°C] ²⁾	1515	1170	1395
Twardość wg Mosha ³⁾	2,5 - 4,0	4,0	5,5 - 6,0
Odporność na kwasy ³⁾	bardzo słaba	dobra	dość dobra
Odporność na zasady ³⁾	bardzo dobra	dobra	dobra
Tekstura ²⁾	elastyczna, jedwabista i twarda	elastyczna do łamliwej	łamliwa

Źródło: ¹⁾ Szymczykiewicz K.: Uwaga azbest, IWZZ Warszawa 1989, s. 10 - 12.

²⁾ Wytyczne szacowania ryzyka zdrowotnego dla czynników rakotwórczych, IMP, Łódź 1997, s. 7.

³⁾ Poradnik gospodarki odpadami, Verlag Dashäfer, Warszawa 2006, tab. 4.5.5.2/1.

4. ZASTOSOWANIE WYROBÓW BUDOWLANYCH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

4.1. Zastosowanie azbestu

Właściwości fizykochemiczne azbestu powodowały, że był stosowany w ponad kilku tysiącach wyrobów zawierających azbest, a najbardziej rozpowszechniony w wyrobach budowlanych, energetyce, przemyśle chemicznym i transporcie. Do najważniejszych wyrobów azbestowych należą (*K.Szymczykiewicz, 1989*):

1. Wyroby azbestowo-cementowe produkowane z azbestów chryzotylowego i amfibolowych, takie jak: płyty faliste, obudowy, płyty Karo, płyty warstwowe, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne zawierające od 10 do 35 % azbestu. Wyroby te są ogniotrwałe, odporne na korozję i gnicie, wytrzymałe na działania mechaniczne.
2. Wyroby izolacyjne stosowane do izolacji kotłów parowych, wymienników ciepła, zbiorników, przewodów rurowych, a także ubrań i tkanin ognioodpornych. Należą do nich: wata, włóknina, sznury, przędza, tkaniny termoizolacyjne, taśmy. Zawierają one, w zależności od przeznaczenia, od 75 do 100 % azbestu, głównie chryzotylu.
3. Wyroby uszczelniające: tektury, płyty azbestowo-kauczukowe, szczeliwa plecione. Najbardziej powszechnymi wyrobami uszczelniającymi były płyty azbestowo-kauczukowe, które charakteryzują się odpornością na podwyższoną temperaturę, wytrzymałością na ściskanie, nieznacznym odkształceniem trwałym, dobrą elastycznością. Płyty mogą być zbrojone. Szczeliwa plecione były stosowane do uszczelniania części pracujących w wysokich temperaturach, a także w środowisku wody, pary wodnej, gazów obojętnych i aktywnych, kwasów organicznych i nieorganicznych, smarów, olejów, rozpuszczalników, gazów spalinowych, ługów, roztworów soli.
4. Wyroby cierne, takie jak: okładziny cierne i taśmy hamulcowe, stosowane do różnego typu hamulców. Azbest chryzotylowy stosowany do ich produkcji chronił elementy robocze przed zbytnim przegrzaniem.
5. Wyroby hydroizolacyjne: lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, zaprawy gruntujące, papa dachowa, płytki podłogowe, zawierające od 20 do 40 % azbestu.

Poza tym azbest stosowany był w przemyśle piwowarskim i farmaceutycznym do filtracji, jako wypełniacz do lakierów, do izolacji przewodów grzewczych.

Tab. 2

Najważniejsze wyroby azbestowe i zawartość w nich azbestu ¹⁾

Wyroby	Przybliżona zawartość azbestu [% wag]	Rodzaj azbestu	Uwagi
Wyroby azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie	10 - 15	chryzotyl amozyt krokidolit	kompozycje azbestowe (związane) z cementem portlandzkim
Wyroby azbestowo-cementowe obejmujące rury ciśnieniowe, kanalizacyjne i wodociągowe	12 - 15	chryzotyl krokidolit amozyt	kompozycje azbestowe (związane) z cementem portlandzkim
Ogniodporne płyty izolacyjne	25 - 40	amozyt chryzotyl	kompozycje azbestowe (związane) z cementem portlandzkim lub z uwodnionym krzemianem wapnia albo też z zasadowym węglanem magnezu
Wyroby izolacyjne łącznie izolacjami natryskowymi	12 - 100	amozyt chryzotyl krokidolit	luźne mieszaniny włókien azbestowych z materiałami nieorganicznymi: z cementem, gipsem., z krzemianem wapnia, węglanem magnezu, ziemią okrzemkową
Złącza i uszczelki	25 - 85	chryzotyl krokidolit	kompozycje azbestowe (związane) z elastomerami, włókiennicze wyroby azbestowe plecione
Materiały cierne, wyroby włókiennicze	65 - 100	chryzotyl krokidolit	włókiennicze wyroby azbestowe takie jak przędza, rowingi, ubranie, taśmy, węże
Płytki i wykładziny podłogowe	5 - 7,5	chryzotyl	kompozycje azbestowe (związane) z gumą termoplastyczną
Wyroby z mas plastycznych i obudowy akumulatorów	55 - 70	chryzotyl	kompozycje azbestowe (związane) z gumą termoplastyczną i gumą termoodporną
Wypełniacze, wzmocnienia i wyroby z nich produkowane (wojłok, karton, papier, filtry do wina i piwa, kity, kleje, powłoki ochronne itp.)	25 - 98	chryzotyl krokidolit	kompozycje azbestowe (związane) z różnymi masami plastycznymi lub z masami bitumicznymi

Źródło: ¹⁾ Wytyczne szacowania ryzyka zdrowotnego dla czynników rakotwórczych, IMP, Łódź 1997, s. 11.

4.2. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest klasyfikowane są w dwóch klasach, przyjmując jako kryterium zawartość azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościową wyrobu.

Klasa I obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m^3 definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCW oraz materiały i wykładziny cierne. Ocena wielkości produkcji wymienionych wyrobów oraz ilości aktualnie użytkowanych jest niemożliwa do przeprowadzenia.

Klasa II obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m^3 definiowane jako „twarde”, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia (np. pęknięcia) ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Natomiast niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Z zaliczanych do tej klasy wyrobów najbardziej w Polsce rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty azbestowo-cementowe „karo” stosowane jako pokrycia dachowe, szczególnie na terenach wiejskich oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym na osiedlach miejskich. W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo- cementowe, z których należy wymienić przede wszystkim rury służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypy.

Źródło: Program usuwania azbestu..., Ministerstwo Gospodarki i Pracy

4.3. Zastosowanie wyrobów azbestowych w budownictwie mieszkaniowym

Do zastosowania w budownictwie mieszkaniowym wyrobów twardech (azbestocement - 10 - 15 % zawartości azbestu) należy zaliczyć:

- elewacje ścian,
- pokrycia dachowe,
- rury azbestowo-cementowe,
- materiały ogniochronne do konstrukcji budynków.

Do prac elewacyjnych stosowano następujące materiały:

- płyty barwne, autoklawizowane typu Acekol, Kolorys, Pikolorys,
- płyty azbestowo-cementowe, prasowane płaskie okładzinowe,
- płyty lignocementowe modyfikowane,
- płyty prasowane typu Koro.

Do prac dachowych stosowano następujące materiały:

- płyty faliste, płyty azbestowo-cementowe oraz gąsiorzy,
- płyty prasowane typu Koro.

Rury azbestowo-cementowe stosowano jako:

- rury ciśnieniowe - wodociągowe (woda pitna),
- rury (grawitacyjne) kanalizacyjne - ścieki bytowo-gospodarcze

Stosowanymi materiałami ogniochronnymi (wyroby twarde i wyroby miękkie zawierające azbest) do konstrukcji budynków były ¹:

- płyty ogniochronne „Sokalit”.
- płyty ogniochronne „Pyral”.
- tynki z dodatkiem azbestu,
- natryski masy ogniochronnej z azbestem na konstrukcje budynków

Zastosowanie płyt ogniochronnych z „Sokalitu”:

¹ Źródło: Wojciechowska-Piskorska H., Skucza L.: Ochrona przed azbestem, ODiDKo, Gdańsk 2000, s. 28 - 30.

„LIPSK I”

- sufit podwieszony na wszystkich kondygnacjach wykonany z „Sokalitu”,
- słupy i rygle obudowane „Sokalitem”,
- ściany osłonowe od I do V piętra: od zewnątrz szkło hartowane, pustka powietrzna, płyta „Sokalit”, wełna mineralna,
- obudowa szybów dźwigowych od wewnątrz - płyty z „Sokalitu”,
- całość klatki schodowej obudowana płytą „sokalitową”

„LIPSK II”

- sufit podwieszony z płyty gipsowej, jedynie na poziomie piwnicy, w suficie płyty „sokalitowe”.
- osłona belek stalowych stropu „Sokalitem”, osłona słupów i rygli na antresoli z „Sokalitu”
- obudowa szybów dźwigowych: od wewnątrz - płyty „sokalitowe” - na poziomie parteru, płyty gipsowe ogniochronne w wyższych kondygnacjach²

Tynki z dodatkiem azbestu oraz natryskowe masy ogniochronne stosowane były jako izolacje termiczne (ogniodporne) i akustyczne w obiektach użyteczności publicznej (sale koncertowe, sale kinowe).

4.4. Zastosowanie wyrobów azbestowych w ciepłownictwie

Jako wyroby twarde zawierające azbest stosowane w ciepłownictwie można wymienić:

- rury ciśnieniowe (woda pitna) - rury cementowo azbestowe
- rury kanalizacyjne (grawitacyjne), kanalizacja wewnętrzna.

Jako wyroby miękkie stosowane w ciepłownictwie można wymienić:³

- szczeliwa azbestowo-kauczukowe o nazwie „Polonit” i „Gambit” (od nazw producentów),

² Źródło: Wojciechowska-Piskorska H., Skucza L.: Ochrona..., op. cit., s. 28-30

³ Ibid

-
- płaszcze azbestowo-cementowe o zawartości azbestu pow. 50% i płaszcze azbestowo-gipsowe,
 - sznury i tektura azbestowe.

Szczeliwa azbestowo-kauczukowe („Polonit”) stosowano jako płyty i uszczelki do połączeń armatury prowadzącej wodę o wysokich parametrach lub parę, gazy obojętne i aktywne, roztwory soli nieorganicznych i organicznych.

Szczeliwa azbestowo-kauczukowe („Gambit”) stosowano jako płyty i uszczelki do uszczelniania stałych elementów maszyn i urządzeń pracujących w środowiskach, w których występuje para wodna, woda i wysoka temperatura do 500°C.

5. OBOWIĄZKI WŁAŚCICIELI, ZARZĄDCÓW LUB UŻYTKOWNIKÓW - BEZPIECZNE UŻYTKOWANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Do obowiązków właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości w zakresie bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest należy:

- dokonanie przeglądu technicznego obiektów i urządzeń budowlanych lub instalacji przemysłowych wraz z identyfikacją rodzaju azbestu oraz ze sporządzeniem „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”
- przedłożenie wyników inwentaryzacji (jako informacja) marszałkowi województwa (przedsiębiorca), odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta (osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami),
- sporządzenie (corocznie) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu,
- podjęcie decyzji o usuwaniu azbestu,
- zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu prac polegających na zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest (na co najmniej 30 dni przed ich rozpoczęciem, a w zgłoszeniu określa się, że demontaż wyrobów budowlanych zawierających azbest może wykonać firma specjalistyczna posiadająca zatwierdzony decyzją program usuwania odpadów azbestowych z obiektów budowlanych na terenie Gminy Kobylanka),
- dokonanie wyboru wykonawcy prac prowadzącego zabezpieczanie wyrobów zawierających azbest (wyłącznie wykonawca prac spełniający wymogi w tym zakresie, wymogi jak dla wykonawcy prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest),
- opracowanie instrukcji bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- oznakowanie miejsc, pomieszczeń, instalacji lub urządzeń, w których jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- oznakowanie miejsc, pomieszczeń, instalacji lub urządzeń zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest.

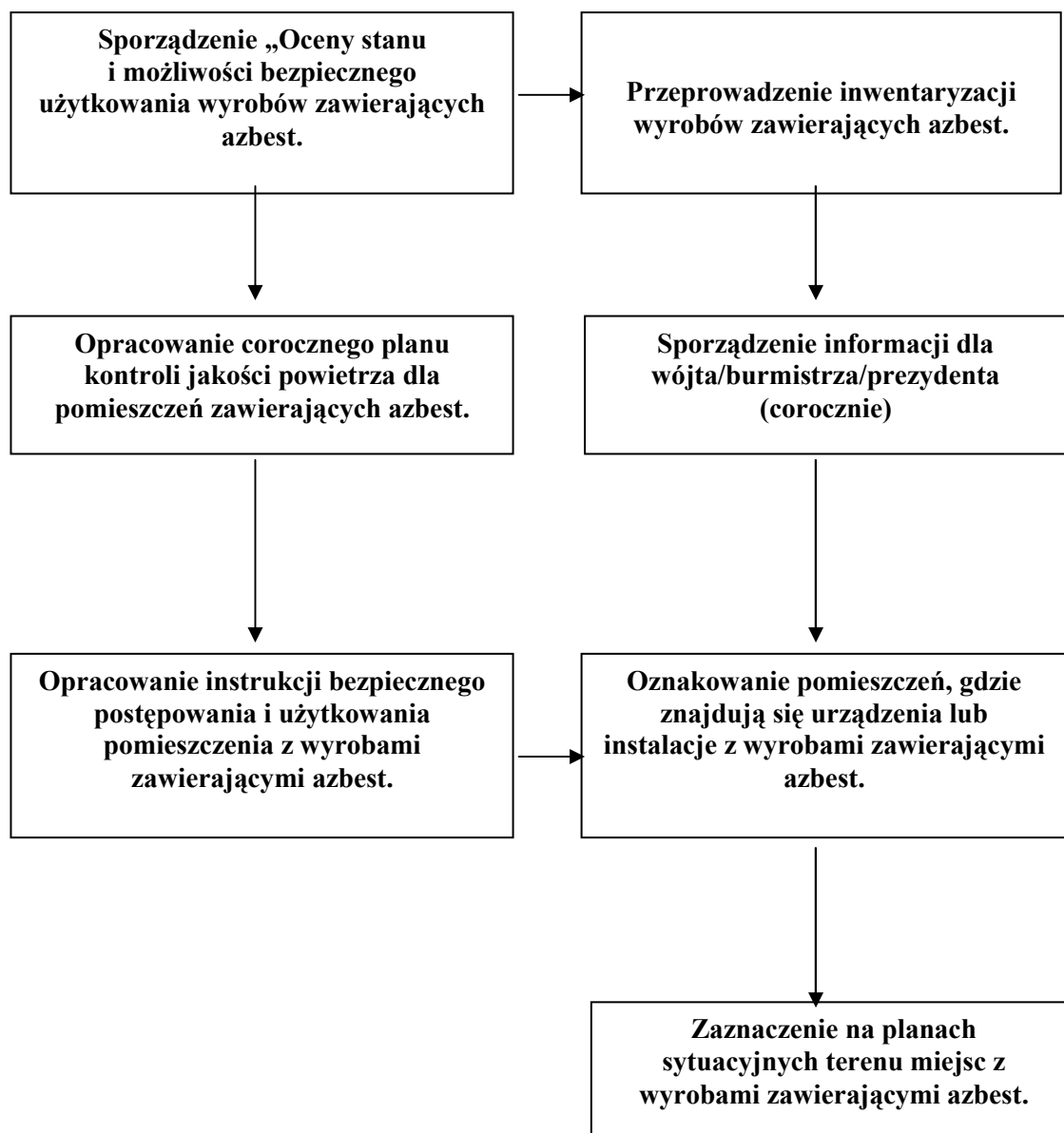
6. PROCEDURA - OBOWIĄZKI I POSTĘPOWANIE WŁAŚCICIELI ORAZ ZARZĄDCÓW PRZY UŻYTKOWANIU OBIEKTÓW I TERENÓW Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

Ministerstwo Gospodarki w ramach realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” proponuje procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, w tym PROCEDURA 1 Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Powyższa procedura określa zakres obowiązków i zasad postępowania właścicieli oraz zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów, gdzie znajduje się azbest bądź wyroby zawierające azbest. PROCEDURA 1 dotyczy bezpiecznego ich użytkowania. PROCEDURA 1 dotyczy również użytkowników wieczystych obiektów lub innego miejsca zawierającego azbest.

PROCEDURA 1.⁴

Dotycząca obowiązków i postępowania właścicieli oraz zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy więc bezpiecznego ich użytkowania.

⁴ Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest Min. GPiPS, Warszawa 2003, s. 18 - 20.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres posiadania budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – niezależnie od ich wielkości lub stanu, jeżeli znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

Opis szczegółowy

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu – gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest – ma obowiązek sporządzenia - w 2 egzemplarzach - „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”. Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” – tzn.:

- Po 5-u latach, – jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- Po 1-m roku, – jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Jeden egzemplarz „Oceny...” właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca zobowiązany jest złożyć właściwemu organowi nadzoru budowlanego – w terminie do 30-tu dni od dnia jej sporządzenia. Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia następnej „Oceny..”. (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649). Właściciel lub zarządca zobowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest⁵. Wyniki inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia stosownej informacji dla wójta, burmistrza lub prezydenta miasta – właściwego dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Wzory informacji⁶ są odpowiednio w załącznikach:

Załącznik 2 – Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania.

⁵ Ustawa – Prawo ochrony środowiska z dn. 27.04.2001 r (Dz.U. Nr 62 poz.627 z późn.zm.)

⁶ Rozp. M.G.P.i P.S. z 23.10.2003 r

Załącznik 3 – Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

- Oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu (zał. 4)
- Opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest.
- Zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 (tzw. „miękkie”), lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach, lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska – właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

6.1. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, zobowiązany jest do przeprowadzenia kontroli stanu tych wyrobów w terminach wynikających z oceny tych wyrobów - „OCENA stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia MGPIPS z dnia 2 kwietnia 2004 r., Dz. U. Nr 71, poz. 649).

Przepisy dokładnie określają, kiedy usuwanie wyrobów zawierających azbest jest konieczne i jak należy postępować z obiektami, w których użyto azbestu, a jak wtedy, kiedy należy zabezpieczyć wyroby zawierające azbest.

6.2. Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz sporządzenie informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta

Rozporządzenie Ministra GPiPS z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie... zgodnie z § 7 zobowiązuje właściciela, zarządcę lub użytkownika miejsc, w których był lub jest użytkowany azbest lub wyroby zawierające azbest, do dokonania inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury. Inwentaryzację należało przeprowadzić w terminie do końca maja 2004 r., przy czym wynik inwentaryzacji należy przedstawić w formie informacji wg wzoru przedstawionego poniżej. Informacja podlega corocznej inwentaryzacji w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku. Informację sporządza się w 2 egzemplarzach: jeden przedkłada się w formie pisemnej marszałkowi województwa, a drugi przechowuje przez okres 1 roku do czasu sporządzenia następnej informacji.

Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami przedkładają informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

7. ZAGROŻENIE DLA LUDZI WYNIKAJĄCE Z OBECNOŚCI AZBESTU W ŚRODOWISKU

7.1. Deklaracja Brukselska

W dniach 22-23 września 2005 r. w Brukseli odbyła się Europejska Konferencja nt. Azbestu. W wyniku obrad przedstawiono Deklarację Brukselską (Rezolucję wstępną) dotyczącą azbestu. W preambule Deklaracji stwierdzono, że *„azbest pozostaje w Europie⁷ głównym czynnikiem rakotwórczym w środowisku pracy. Wyroby azbestowe obecne są w europejskich domach, budynkach użyteczności publicznej i w infrastrukturze, a odpady azbestowe w naszym środowisku w dalszym ciągu, w stopniu trudnym do oszacowania, są przyczyną chorób i umieralności”*.

Deklaracja Brukselska w zakresie prewencji przed narażeniem na ekspozycję azbestu zaleca między innymi:

- rygorystyczne przestrzeganie przepisów prawnych dotyczących wszystkich aspektów zdrowotnych i bezpieczeństwa pracy z azbestem,
- zmianę oznakowania wyrobów azbestowych; wszystkie powinny być opatrzone etykietą z czaszką i skrzyżowanymi pieszczelami, podobnie jak inne czynniki rakotwórcze; stosowane obecnie oznaczenie „a” nie stanowi dostatecznego ostrzeżenia,
- wprowadzenie obowiązkowych audytów budynków użyteczności publicznej do roku 2007 i budynków mieszkalnych do roku 2008,
- usunięcie z regulacji prawnych Unii Europejskiej określenia „sporadyczne i na niskim poziomie” narażenie na azbest, bowiem żadne narażenie na azbest nie jest bezpieczne!

Deklaracja Brukselska stwierdza również, że „Prawa człowieka i zniesienie kary śmierci są podstawowymi wartościami Unii Europejskiej, jednak setki tysięcy Europejczyków jest pozbawionych prawa do zdrowia z powodu ekspozycji na azbest. W wielu przypadkach narażenie jest równoznaczne z wyrokiem śmierci. Konieczne są działania na rzecz ochrony podstawowego prawa do pracy i życia w bezpiecznym środowisku.”

⁷ Chociaż stosowanie azbestu zostało zakazane we wszystkich krajach Unii Europejskiej z dniem 1 stycznia 2005 r. to obywatele UE w dalszym ciągu podlegają narażeniu na ten czynnik

7.2. Źródła narażenia na działanie azbestu

Ogólnie źródła narażenia na działanie azbestu, a tym samym ryzyko zachorowania wskutek wdychania przez organizm ludzki pyłu azbestowego można podzielić na źródła związane z narażeniem niezawodowym (w tym również środowiskowym) i narażeniem zawodowym człowieka.

Narażenie niezawodowe na działanie azbestu (w tym środowiskowe) może wystąpić:

- na terenach sąsiadujących z terenami przemysłowymi (np. zakłady stosujące wyroby azbestowe - chłodnie kominowe, chłodnie wieżowe, nieczynne nieoczyszczone zakłady produkujące wyroby azbestowe, dzikie składowiska odpadów zawierających azbest, nielegalne składowanie odpadów azbestowych z zmieszanyimi odpadami komunalnymi, nieprawidłowo prowadzone składowiska odpadów azbestowych),
- u członków rodzin pracowników nieprzestrzegających przepisów i zasad bezpieczeństwa przy usuwaniu, demontażu, transporcie i składowaniu wyrobów i odpadów zawierających azbest,
- w obszarach miejskich przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu,
- w obszarach miejskich i wiejskich w wyniku uszkodzeń mechanicznych i korozji chemicznej i biologicznej ścian osłonowych i pokryć dachowych,
- w obiektach, pomieszczeniach wewnętrznych w wyniku użytkowania wyrobów azbestowych stosowanych jako izolacje ognioodporne, akustyczne, wentylacyjne i klimatyzacyjne.

Narażenie zawodowe na działanie azbestu może wystąpić na stanowiskach:

- poboru prób do badań wyrobów azbestowych,
- demontażu wyrobów azbestowych,
- pakowania odpadów azbestowych,
- załadunku/rozładunku odpadów azbestowych,
- unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

7.3. Skutki narażenia na działanie pyłu azbestowego

Azbest stanowi minerał o działaniu szkodliwym na organizm. Udowodniono działanie kancerogenne (rakotwórcze) na organizm ludzki. Aktualnie azbest znajduje się w wykazie substancji niebezpiecznych, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Zdrowia

z dnia 2 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. Nr 201, poz. 1674) pod numerem indeksowym 650-013-00-6 jako substancja o udokumentowanym działaniu rakotwórczym kategorii 1, stanowiącym poważne zagrożenie zdrowia w następstwie narażenia na długotrwałe oddziaływanie na drogi oddechowe.

Głównie azbest może być wchłaniany przez organizm przez drogi oddechowe, a w niewielkim stopniu przez skórę.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne tzn. takie, które w postaci aerozolu dostają się z wdychanym powietrzem do płuc, do pęcherzyków płucnych. Włókna respirabilne mają grubość nie większą niż 3 µm i jednocześnie takie, których stosunek długości do średnicy jest większy od 3. Najbardziej niebezpiecznym dla organizmu jest azbest - krokidolit (azbest niebieski), natomiast można przyjąć, że wszystkie gatunki azbestu są dla ludzi kancerogenne (rakotwórcze).

W wyniku przedostania się do organizmu pyłu azbestowego przez układ oddechowy mogą nastąpić zmiany chorobowe głównie u ludzi zawodowo narażonych na pył azbestowy, w tym:

- pylica azbestowa (azbestoza),
- nowotwory złośliwe - rak płuca i opłucnej (międzybłonniak),
- zgrubienia opłucnej,

Skutkiem oddziaływania azbestu na skórę może być wystąpienie zapaleń skórnych, dermatoz, brodawek.

8. „PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST STOSOWANY NA TERYTORIUM POLSKI” - ZAŁOŻENIA OGÓLNE

8.1. Krótka charakterystyka „Krajowego Programu Usuwania Azbestu..”

Program został przyjęty przez Radę Ministrów RP w dniu 14 maja 2002 r. w wyniku realizacji wycofywania azbestu z gospodarki i realizacji ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest oraz odpowiednich przepisów wykonawczych do tej ustawy, jak również konieczności oczyszczenia kraju z azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Poniżej przedstawiono ogólne założenia Programu.

Celem programu jest:

- spowodowanie oczyszczenia terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

Zadaniem programu jest określenie warunków sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest. W programie zawarte zostały:

- a) ilości wyrobów oraz ich rozmieszczenie terytorialne w Polsce,
- b) obliczenia ilości i wielkości niezbędnych składowisk odpadów wraz z kosztami inwestycji i ich eksploatacji,
- c) dochody i wydatki budżetu państwa z tytułu prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- d) szacunki innych dochodów i wydatków,
- e) potrzeby kredytowe,

- f) propozycje nowych uregulowań i nowelizacji przepisów odnoszących się do problematyki azbestu,
- g) propozycje założeń organizacyjnych i monitoringu programu w układzie centralnym i terytorialnym.

Wg założeń Programu usuwanie i wymiana wyrobów zawierających azbest jest zadaniem długotrwałym ze względu na ich dużą ilość, a także wysokość potrzebnych środków finansowych. Szacuje się, że do przeprowadzenia tego procesu niezbędny będzie okres – około 30-tu lat. Tak ogromne i długotrwałe zadanie wymaga określonej strategii postępowania.

W realizacji „Programu...” zwracać się będzie uwagę na obszary, w których azbest musi być usuwany lub unieszkodliwiany. Obszary te dotyczą:

- stopniowej eliminacji dopuszczonych do produkcji i stosowania wyrobów zawierających azbest na podstawie delegacji zawartej w ustawie z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest,
- ograniczania uciążliwości wyrobów użytkowanych od dawna,
- unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, których stan techniczny nie pozwala na dalsze użytkowanie,
- budowy składowisk odpadów azbestowych oraz ich zabezpieczeniu przed powtórny skażeniem środowiska azbestem,
- unieszkodliwiania odpadów azbestowych znajdujących się na drogach i placach należących do podmiotów gospodarczych i innych jednostek, w tym jednostek samorządu terytorialnego.

Przyjęto następujące założenia:

- w Polsce około 85% azbestu znajduje się w wyrobach budowlanych (według dostępnych danych statystycznych),
- usuwanie i wymiana wyrobów zawierających azbest jest działalnością remontowo-budowlaną i przynieść powinna znaczne ożywienie gospodarcze w dziedzinie budownictwa i produkcji materiałów budowlanych,
- dla podniesienia rangi „Programu...” oraz jego właściwego przedstawiania w mediach publicznych, duże znaczenie – również inspirujące – mieć będzie finansowanie z budżetu państwa,

- powinien powstać rynek usług kredytowo-bankowych dla obsługi nowych klientów z atrakcyjnymi ofertami dla mniej zamożnych właścicieli obiektów budowlanych,
- powstaną znaczne dochody z podatków i opłat z tytułu usuwania wyrobów zawierających azbest, a także składowania ich jako odpadów. Do obliczeń przyjęto istniejące stawki podatku VAT i stawki podatku dochodowego, oraz przewidywania kształtowania się wysokości podatku dochodowego w latach przyszłych – na podstawie pisma Departamentu Podatków Bezpośrednich Ministerstwa Finansów z dnia 5 czerwca 2000 r znak PB-8W75-/032-3/1705/00

dla lat 2001 – 2002 - 28%

dla roku 2003 - 24%

dla roku 2004 i następnych - 22%

- ze względu na planowany wzrost miejsc pracy uzasadnionym staje się postulowanie wsparcia ze środków Funduszu Pracy np. w formie dofinansowania szkoleń, refundacji opłat na rzecz ZUS i inne,
- konieczność ratyfikacji przez Polskę Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) Nr 162 z 1986 r. oraz dostosowania się do wymagań dyrektyw dotyczących azbestu, których stosowanie stanowić będzie obowiązek po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Zasadnym jest zatem podejmowanie działań w celu uzyskania wsparcia z funduszy Unii Europejskiej oraz innych funduszy zagranicznych,
- nadrzędne znaczenie ma ograniczenie wzrastającej ilości zachorowań i zgonów w Polsce (analogicznie, jak w Europie), wywoływanych szkodliwością azbestu. Potrzeba ochrony zdrowia i życia ludności zasadnym czyni skierowanie środków z funduszy ekologicznych na wsparcie „Programu...”, według zasad obowiązujących aktualnie, a także tworzonych w przyszłości.

W dokonanych szacunkach pominięto usuwanie drobnych wyrobów zawierających azbest, znajdujących się poza budownictwem, ze względu na:

- niewielką ilość takich wyrobów, w stosunku do ogólnej masy wyrobów do usunięcia,
- obligatoryjne zobowiązania właścicieli przedmiotów zawierających azbest, a także firm zajmujących się wymianą i usuwaniem zużytych wyrobów do podporządkowania się ogólnym przepisom w tym zakresie,
- przyjęcie założenia, że usunięcie zużytych, drobnych wyrobów zawierających azbest, w każdym przypadku dokonywane jest na koszt właściciela, nie wymaga więc ani dodatkowych kosztów, ani sposobów finansowania.

8.2. Zakres zadań dla gminy wynikający z „Krajowego Programu...”

Zakres działania organów państwowych i samorządowych dotyczący prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest – w świetle obowiązujących aktów prawnych

Wójt, burmistrz, prezydent miasta

- opracowanie gminnego planu gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest,
- opiniowanie projektu planu powiatowego gospodarowania odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest,
- opiniowanie projektu wojewódzkiego planu gospodarowania odpadami w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest,
- składanie radzie gminy – co 2 lata - sprawozdania z realizacji planu gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest.
- opiniowanie dla marszałka województwa lub starosty - programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi, w tym zawierającymi azbest,
- zbieranie od osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami, informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu,
- przedkładanie marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu.

Wytyczne dla jednostek samorządu terytorialnego dotyczące przygotowania planów gospodarki odpadami w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest

Zgodnie z art.14 ustawy z dnia 27.04.2001 r o odpadach (jedn. tekst z 2007 r. Dz. U. Nr 39, poz. 251) na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym opracowywane są plany gospodarki odpadami. Azbest oraz wyroby zawierające azbest zaliczane są do odpadów niebezpiecznych, dlatego też w w/w planach winny znajdować się stosowne zapisy dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest.

Podstawą do opracowania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w pierwszej kolejności jest dokonanie rozpoznania stopnia zużycia tych wyrobów zabudowanych na konkretnych obiektach. Uzyskane dane powinny być gromadzone przez samorząd gminy, a następnie przekazywane do samorządu powiatowego celem opracowania „Programu...”, stanowiącego integralną część z programem wojewódzkim.

Tak więc niezbędnym jest rozpowszechnienie wśród społeczności lokalnej informacji o skutkach dla zdrowia i środowiska powodowanych przez azbest i wyroby zawierające azbest, zorganizowanie fachowej pomocy wszystkim właścicielom obiektów przez samorządy powiatów i gmin przy wypełnianiu arkuszy ocen ujętych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998 r., przekazywanie informacji o możliwościach uzyskiwania pomocy kredytowej na modernizację obiektów, itp.

Zakres „Programu...”

Samorząd gminy

- Wypełnienie przez właścicieli obiektów budowlanych „arkuszy oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania ...” zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 14.08.1998r. i złożenia ich do właściwego urzędu.
Należy szczególną uwagę zwrócić na prawidłowy opis w arkuszach obiektów publicznych, jak na przykład: drogi, place, szkoły, przedszkola, żłobki, szpitale, domy kultury i tym podobne objekty, które będą w przyszłości mogły korzystać finansowo ze wsparcia z zewnątrz i których oczyszczenie z azbestu powinno nastąpić w pierwszej kolejności.
- Sporządzenie zbiorczego wykazu obiektów zawierających azbest, w układzie 3-ch grup pilności, jak w arkuszach ocen.
- Przekazanie zebranych informacji wraz z arkuszami ocen, do urzędu nadzoru budowlanego w powiecie.

9. PLAN GOSPODARKI ODPADAMI DLA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

9.1. Aktualny stan gospodarki odpadami zawierającymi azbest wg WPGO

- ***Ilość wyrobów zawierających azbest wg WPGO***

Przewidywana ilość (masa) odpadów wynikająca z usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie województwa zgodnie z założeniami „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” (program przyjęty przez RM w dniu 14.05.2002) będzie wynosić:

- *w latach 2003-2012 – 185000 Mg,*
- *w latach 2013-2022 – 211500 Mg,*
- *w latach 2023-2032 – 132000 Mg,*

Objętość odpadów zawierających azbest przewidywana do składowania wynosi:

- *w latach 2003-2012 - 151000m³*
- *w latach 2013-2022 - 173000m³*
- *w latach 2023-2032 – 108000m³.*

o wynika z ilości materiałów konstrukcyjnych i izolacyjnych zawierających azbest, które szacunkowo określono na poziomie:

- ***Składowiska odpadów azbestowych wg WPGO***

Obecnie (stan na 31 października 2006r.) odpady powstające w wyniku demontażu wyrobów zawierających azbest składowane są:

1. w miejscowości Sianów, na składowisku zarządzanym przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. , ul. Komunalna 5, 75-724 Koszalin. Właściciel Gmina Miasto Koszalin. Na terenie składowiska na potrzeby składowania odpadów zawierających azbest wydzielono kwaterę o wielkości 0,6 ha, gdzie zdeponowano dotychczas 413 ton odpadów azbestowych.

2. w miejscowości Dalsze Gm. Myślibórz na składowisku zarządzanym przez „Eko-Myśl” sp. z o.o. Dalsze 36, 74-300 Myślibórz, która jest właścicielem składowiska. Na terenie

składowiska wydzielono kwaterę o wielkości 1062 m², przeznaczoną do składowania odpadów zawierających azbest, na której zdeponowano blisko 3000 ton odpadów.

3. w miejscowości Marianowo (gm. Marianowo), na składowisku zarządzanym przez Przedsiębiorstwo EKOMAR sp. z o.o., ul. Jeziorna 15, 73-121 Marianowo. Właściciel Gmina Marianowo. Na terenie składowiska wydzielono kwaterę o wielkości 1100 m² przeznaczoną do składowania odpadów zawierających azbest, na której zdeponowano 428 ton odpadów.

9.2. Przewidywane zadania do realizacji w gospodarce odpadami zawierającymi azbest wg WPGO

ODPADY ZAWIERAJĄCE AZBEST

Osiągnięcie założonych celów w zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest wymaga realizacji następujących działań:

- monitoringu prawidłowego postępowania z odpadami zawierającymi azbest, szczególnie obejmującego indywidualnych posiadaczy i firm zajmujących się demontażem,
- modernizacji istniejących i/lub budowy nowych składowisk odpadów azbestowych.

SZCZEGÓŁOWE SCENARIUSZE DZIAŁAŃ

ODPADY NIEBEZPIECZNE- ODPADY ZAWIERAJĄCE AZBEST	
CEL	CAŁKOWITE USUNIĘCIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I UNIESZKODLIWIENIE ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
KIERUNEK	SUKCESYWNE OSIĄGANIE CELÓW OKREŚLONYCH W PRZYJĘTYM W DNIU 14 MAJA 2002R. PRZEZ RADĘ MINISTRÓW „PROGRAMIE USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST STOSOWANYCH NA TERYTORIUM POLSKI” PRZEWIDZIANYM DO 2032R. Z UWZGLĘDNIENIEM JEGO AKTUALIZACJI NA SZCZEBLU KRAJOWYM
DZIAŁANIE	OBJECIE PEŁNĄ INWENTARYZACJĄ NA SZCZEBLU GMINNYM NIERUCHOMOŚCI NA TERENIE KTÓRYCH ZNAJDUJĄ SIĘ MATERIAŁY ZAWIERAJĄCE AZBEST W POSTACI TWARDEJ: POKRYĆ DACHOWYCH, ELEWACJI ŚCIENNYCH, MATERIAŁÓW NIE WBUDOWANYCH Z UWZGLĘDNIENIEM DANYCH WŁAŚCICIELA LUB UŻYTKOWNIKA NIERUCHOMOŚCI, LOKALIZACJI NIERUCHOMOŚCI, JEJ PRZEZNACZENIA ORAZ ILOŚCI (M ²) I STANU TECHNICZNEGO MATERIAŁÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.

<i>OPRACOWANIE I UCHWALENIE GMINNYCH PROGRAMÓW USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ REGULAMINÓW UDZIELANIA WSPARCIA FINANSOWEGO ZE ŚRODKÓW FOŚiGW NA DEMONTAŻ, TRANSPORT I SKŁADOWANIE AZBESTU.</i>	
<i>USUWANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST OBEJMUJĄCE DEMONTAŻ, TRANSPORT I UNIESZKODLIWIANIE.</i>	
KOSZTY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	<i>Inwentaryzacja obiektów w gminach dotychczas nieobjętych inwentaryzacją – FOŚiGW- 500 000 zł Opracowanie i uchwalenie gminnych planów usuwania azbestu wraz z regulaminem udzielania pomocy finansowej dla osób fizycznych, w gminach nie posiadających programu i regulaminu w tym zakresie – środki własne gmin Usuwanie wyrobów zawierających azbest – posiadacze nieruchomości i w części FOŚiGW – działanie może zostać oszacowane po wykonaniu kompleksowej inwentaryzacji wyrobów azbestowych.</i>
HARMONOGRAM	<i>Inwentaryzacja obiektów – do końca 2008 r. Opracowanie i uchwalenie gminnych planów usuwania azbestu wraz z regulaminem udzielania pomocy finansowej dla osób fizycznych – do końca 2009r. Usuwanie wyrobów zawierających azbest – sukcesywnie z osiągnięciem 40% usunięcia do 2014 i 100% usunięcia do 2032r.</i>
INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE	<i>Gminy we współpracy z Urzędem Marszałkowskim i WFOŚiGW</i>
MONITORING REALIZACJI	<ol style="list-style-type: none"> <i>1. Określenie stanu zaawansowania prac w zakresie inwentaryzacji, uchwalenia programów usuwania, regulaminów wsparcia finansowego i osiągniętego poziomu usunięcia – stan na 31 grudnia 2007r.</i> <i>2. Monitoring postępu prac inwentaryzacyjnych (odsetek gmin posiadających opracowaną inwentaryzację na koniec każdego roku realizacji planu).</i> <i>3. Monitoring postępu podejmowania uchwał – programów usuwania azbestu (odsetek gmin posiadających uchwalone programy na koniec każdego roku realizacji planu)</i> <i>4. Monitoring postępu prac usuwania azbestu (odsetek gmin posiadających opracowaną inwentaryzację na koniec każdego roku realizacji planu).</i>
PLANOWANE DZIAŁANIA GMIN	<ol style="list-style-type: none"> <i>1. Gmina Białogard – pomoc w usuwaniu azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy od osób fizycznych i podmiotów gospodarczych, organizacja kampanii reklamowo-propagandowej w zakresie postępowania z odpadami zawierającymi azbest i zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie oddziaływania azbestu na zdrowie ludzi oraz procedur i przepisów dotyczących azbestu.</i> <i>2. Gmina Bierzwnik – unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych – eternitu.</i> <i>3. Gmina Choszczno – wymiana pokrycia dachowego z płyt azbestowych na pokrycie z blachy w budynkach świetlic wiejskich w miejscowościach: Kolki, Zamecin, Sławecin, w latach 2008-2013, przewidywany koszt 120 tys. zł.</i> <i>4. Gmina Kalisz Pomorski – Rozpoczęcie realizacji Programu</i>

	<p><i>usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy od 2010r.</i></p> <p><i>5. Gmina Goleniów – inwentaryzacja odpadów azbestowych oraz dofinansowanie prac związanych z ich utylizacją.</i></p> <p><i>6. Gmina Brojce – usunięcie azbestu – płyta falista jako pokrycie dachowe budynków mieszkalnych, w ilości 10% tj. około 5000m².</i></p> <p><i>7. Gmina Trzebiatów- działania dotyczące płyt i rur azbestowych.</i></p> <p><i>8. Gmina Trzcianko Zdrój – wymiana pokrycia dachowego z eternitu podczas remontu budynku SP w Stołecznej oraz świetlicy wiejskiej w Strzeszowie.</i></p> <p><i>9. Gmina Będzino – dofinansowanie utylizacji wyrobów azbestowo-cementowych usuwanych z budynków. Wymiana sieci wodociągowej z rur azbestowych na PE w latach 2010-2013. Przewidywane koszty inwestycji: 2008r. - 30 tys. zł., 2009r. - 40 tys. zł, 2010r. - 370 tys. zł., 2011r. 370 tys. zł, 2012r. - 370 tys. zł.</i></p> <p><i>10. Gmina Biesiekierz – usuwanie wyrobów zawierających azbest – wymiana pokryć dachowych z eternitu.</i></p> <p><i>11. Gmina Polanów – Opracowanie gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest, w tym inwentaryzacja odpadów zawierających azbest.</i></p> <p><i>12. Gmina Świeszyno – przyjęcie i realizacja programu usuwania azbestu w latach 2008-2013</i></p> <p><i>13. Gmina Dobrzany – usuwanie i utylizacja wyrobów azbestowych.</i></p> <p><i>14. Gmina Mirosławiec – kontynuowanie zbiórki odpadów niebezpiecznych – 2008 – częściowy zwrot kosztów transportu i utylizacji azbestu.</i></p> <p><i>15. Gmina Tuczno – działalność edukacyjna i informacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków zawierających azbest (2008-2016), sukcesywne usuwanie eternitu (2008-2026).</i></p> <p><i>16. Gmina Trzebiatów- działania dotyczące płyt i rur azbestowych.</i></p>
<p><i>Pozostałe gminy województwa mimo braku deklaracji w zakresie prowadzenia niniejszego działania zobowiązane są do realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami przewidzianych w KPGO 2010 i osiągnięcia założonych w nim celów, które znalazły odzwierciedlenie w przedstawionym scenariuszu działań.</i></p>	

10. PLAN GOSPODARKI ODPADAMI DLA POWIATU STARGARDZKIEGO

Uchwalenie Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami na lata 2009 – 2012 przewidywane jest w styczniu 2009r.

Poniżej przedstawiono dane z projektu Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami

PROJEKT:

„PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU STARGARDZKIEGO NA LATA 2009 - 2012 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2013 - 2016” ORAZ „PLANU GOSPODARKI ODPADAMI” STANOWIĄCEGO ZAŁĄCZNIK NR 1 DO „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU STARGARDZKIEGO NA LATA 2009 - 2012 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2013 - 2016”

ANALIZA STANU AKTUALNEGO GOSPODARKI ODPADAMI

Odpady zawierające azbest

W 2002 roku został opracowany na zlecenie Ministra Gospodarki „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” - przyjęty przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. Głównym celem Programu... jest oczyszczenie i usunięcie z obszaru Polski wyrobów zawierających azbest do roku 2032. Odpady azbestowe powstają głównie w budownictwie podczas prowadzonych prac demontażowych. W rozpatrywanym okresie właściciele nieruchomości pozbywali się (z wykorzystaniem specjalistycznych firm) odpadów powstałych w wyniku demontażu wyrobów zawierających azbest.

W 2007 roku z terenu powiatu stargardzkiego, a głównie gmin Chociwel, Dobrzany oraz Dolice zebrano ok. 2 Mg odpadów zawierających azbest (kod 170605 - materiały konstrukcyjne zawierające azbest oraz kod 170601 - materiały izolacyjne zawierające azbest). Odpady te zostały zgromadzone, na terenie powiatu stargardzkiego.

Dane na temat ilości zebranych (wytworzonych) odpadów zawierających azbest pochodzą z ankiet przesłanych do poszczególnych gmin powiatu stargardzkiego.

Zebrane odpady kierowane były na składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wydzieloną kwaterą na odpady azbestowe zlokalizowane na terenie powiatu stargardzkiego w gminie Marianowo zarządzanym przez Przedsiębiorstwo „EKOMAR” Sp. z o.o. Na terenie składowiska wydzielono kwaterę o wielkości 1100 m² przeznaczoną do składowania odpadów zawierających azbest, na której zdeponowano 428 Mg odpadów (stan na 31.12.2006r.).

Odpady azbestowe mogą być deponowane również na innych składowiskach znajdujących się poza obszarem powiatu - na składowisku odpadów w miejscowości Dalsze (województwo zachodniopomorskie, powiat myśliborski, gmina Myślibórz), zarządzanym przez „EKO-MYŚL” Sp. z o.o. w Myśliborzu jak też poza terenem województwa zachodniopomorskiego m.in. na składowisku odpadów przemysłowych „MOBRUK” w Wałbrzychu (województwo dolnośląskie, powiat wałbrzyski).

Identyfikacja problemów w zakresie odpadów azbestowych:

- *·brak pełnej i rzetelnej inwentaryzacji dotyczącej ilości, lokalizacji i stanu wyrobów zawierających azbest;*
- *·mała świadomość mieszkańców w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów azbestowych;*
- *·brak mechanizmów dofinansowania usuwania azbestu dla indywidualnych gospodarstw domowych.*

Wytworzone na terenie powiatu stargardzkiego w 2007 roku odpady z grupy 17

Materiały konstrukcyjne zawierające azbest 4

PROGNOZA ZMIAN

Odpady zawierające azbest

W oparciu o wyniki badań prowadzonych przez różne jednostki badawcze w krajach europejskich zakłada się 30-letni okres usuwania wyrobów azbestowo-cementowych, jako okres graniczny ich bezpiecznego użytkowania w warunkach polskich oraz korzystając z danych zawartych w opracowanym przez Ministerstwo Gospodarki „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest” przyjmuje się, się w całym województwie zachodniopomorskim w okresie do 2015 r. powstanie ok. 156 tys. Mg odpadów z zawartością azbestu.

Oszacowano, że w powiecie stargardzkim powstanie do roku 2016 ok. 11 tys. Mg odpadów zawierających azbest. Przewiduje się za „Programem usuwania azbestu”, że do roku 2012 na terenie województwa zachodniopomorskiego powstaną 2 składowiska odpadów azbestowych o łącznej powierzchni 2 ha (2 x 1 ha), a do roku 2022 kolejne dwa składowiska o powierzchni 3 ha (1 x 1 ha i 1 x 2 ha).

Obecnie na terenie powiatu stargardzkiego w gminie Marianowo funkcjonuje składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne na którym składowano w wydzielonej kwaterze odpady zawierające azbest (obecnie na składowisku nie składa się już tego rodzaju odpadów – do starostwa wpłynął wniosek o zamknięcie składowiska). Właścicielem składowiska jest gmina Marianowo, a zarządza nią firma EKOMAR.

ZAŁOŻONE CELE W GOSPODARCE ODPADAMI

Odpady zawierające azbest

Cel ekologiczny do 2016 roku

Usunięcie i unieszkodliwienie do 2032 r. wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu

SYSTEM GOSPODAROWANIA ODPADAMI I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Odpady niebezpieczne

Dla odpadów niebezpiecznych sformułowano następujące zadania strategiczne:

- Minimalizacja wytwarzanych odpadów niebezpiecznych poddawanych procesom unieszkodliwiania poprzez składowanie,*
- Wdrażanie proekologicznych i efektywnych ekonomicznie metod zagospodarowania odpadów niebezpiecznych w oparciu o najlepsze dostępne techniki (BAT),*
- Wzrost świadomości ekologicznej w zakresie prawidłowych metod postępowania z odpadami niebezpiecznymi,*
- Organizacja nowych i rozwój istniejących systemów zbierania odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych (małe i średnie przedsiębiorstwa) z uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych (gospodarstwa domowe), w oparciu o: funkcjonujące sieci zbierania poszczególnych rodzajów odpadów niebezpiecznych, utworzone przez organizacje odzysku lub przedsiębiorców, funkcjonujące placówki handlowe, apteki, zakłady serwisowe oraz punkty zbierania poszczególnych rodzajów odpadów niebezpiecznych (np. przeterminowane lekarstwa, oleje, akumulatory), stacjonarne lub mobilne punkty zbierania odpadów niebezpiecznych, regularny odbiór odpadów niebezpiecznych od mieszkańców prowadzących ich selektywne zbieranie w systemie workowym lub pojemnikowym przez specjalistyczne firmy posiadające stosowne zezwolenia administracyjne,*

- *Weryfikacja wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania odpadów i gospodarowania odpadami,*
- *Wzajemna korelacja istniejących i planowanych baz danych o odpadach niebezpiecznych((SIGOP, azbest, PCB, pojazdy wycofane z eksploatacji, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny) z wojewódzką bazą danych,*
- *Opracowanie i wdrożenie innowacyjnych technologii w zakresie zagospodarowania poszczególnych rodzajów odpadów niebezpiecznych (np. baterie małowabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny),*
- *Prowadzenie kampanii informacyjno - edukacyjnej w zakresie prawidłowych metod postępowania z odpadami niebezpiecznymi.*

Odpady zawierające azbest

Odpady zawierające azbest są unieszkodliwiane poprzez składowanie. Ten sposób postępowania jest zgodny z obecnymi wymaganiami prawnymi oraz środowiskowymi.

Zadania

Organizacyjne

- *Zaktywizowanie działań dyspozycyjno-kontrolnych nadzoru usuwania azbestu na terenie powiatu stargardzkiego.*
- *Organizacja kampanii informacyjnej o szkodliwości wyrobów zawierających azbest*
- *i bezpiecznym jego usuwaniu.*
- *Monitoring usuwania azbestu ze szczególnym uwzględnieniem jego bezpiecznego demontażu i unieszkodliwiania.*

Finansowe

Z uwagi na wysoki koszt usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych istotne jest dofinansowanie przedsięwzięć związanych z usuwaniem wyrobów azbestowych podejmowanych przez osoby fizyczne ze środków publicznych oraz środków pomocowych Unii Europejskiej. Dodatkowo udzielenie wsparcia finansowego ze środków WFOŚiGW w Szczecinie, w przypadku usuwania wyrobów azbestowych z obiektów użyteczności publicznej oraz rozszerzenie możliwości uzyskania pożyczek z częściowym umorzeniem dla prywatnych właścicieli.

HARMONOGRAM I SPOSÓB FINANSOWANIA REALIZACJI ZADAŃ

- *Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest Gminy 2008-2009 10 5 5*
- *Przygotowanie powiatowego i gminnych Programów usuwania azbest, Powiat, Gminy 2008 – 2009, środki własne, fundusze ekologiczne,*
- *Usuwanie wyrobów zawierających azbest wraz z wymianą na nowe pokrycia Właściciele obiektów 2008- 2011, środki własne, Fundusze ekologiczne, budżety gmin.*

11. DIAGNOZA AKTUALNEGO STANU UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY KOBYLANKA

11.1 Wstęp

Diagnozę aktualnego stanu użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kobylanka przeprowadzono w oparciu o szczegółową inwentaryzację wyrobów zawierających azbest wszystkich budynków mieszkalnych i gospodarczych osób fizycznych, nie będących przedsiębiorcami.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska Art. 162 ust. 3, wykorzystujący substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, jest obowiązany do przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejsc ich występowania.

Szczegółowy sposób inwentaryzowania azbestu lub wyrobów zawierających azbest w miejscach ich wykorzystywania określa rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876), zmiana Dz. U. z 2008 Nr 200, poz. 1235 Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dn. 9 października zmieniające przedmiotowe rozporządzenie.

Właściciel, zarządca lub użytkownik miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest, dokonuje inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury.

Pierwszą inwentaryzację należało przeprowadzić w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia (wejście w życie 29.11.2003 r.).

Informacja podlega corocznie aktualizacji w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku.

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, obowiązek okresowego przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439) określa terminy, formę, układ i wymagane techniki przedkładania informacji.

Powyższą informację o wyrobach azbestowych należy przedłożyć marszałkowi województwa raz na rok, do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy, począwszy od danych za rok 2003.

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, zobowiązany jest do przeprowadzenia kontroli stanu tych wyrobów w terminach wynikających z oceny tych wyrobów - „Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia MGPIPS z dnia 2 kwietnia 2004 r., Dz. U. Nr 71, poz. 649).

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 71, 2004 r., poz. 649) pierwszej oceny należało dokonać w terminie 6 miesięcy od jego wejścia w życie, czyli do 16 listopada 2004 r. Właściciel powinien jeden egzemplarz oceny zachować, łącznie z dokumentacją miejsca zawierającego azbest, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a drugi przekazać do właściwego organu nadzoru budowlanego w terminie 30 dni od daty sporządzenia oceny.

11.2 Ilość wyrobów zawierających azbest

W zestawieniu poniżej przedstawiono diagnozę stanu występowania wyrobów zawierających azbest w gminie Kobylanka.

Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kobylanka (powierzchnia zabudowanych wyrobów)

	Bielkowo	6 060 m²
	Cisewo	1 505 m², Wielichówek 110 m²
	Jęczydół	1 510 m²
	Kobylanka	7 510 m²
	Kunowo	8 870 m²
	Morzyczyn	3 760 m²
	Zieleniewo	5 625 m²
	Miedwiecko	2 600 m²
	Motaniec	5 910 m², Kałęga 210 m²
	Niedźwiedź	500 m²
	Rekowo	1 650 m²
	Reptowo	9 810 m²
RAZEM:		55 630 m²

**Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kobylanka
(masa potencjalnie wytworzonych odpadów z usuwanych wyrobów)**

Bielkowo	77,0 Mg
Cisewo	19,0 Mg, Wielichówek 1,4 Mg
Jęczydół	19,2 Mg
Kobylanka	95,4 Mg
Kunowo	112,7Mg
Morzyczyn	47,8 Mg
Zieleniewo	71,5 Mg
Miedwiecko	33,0 Mg
Motaniec	75,1 Mg , Kałęga 2,7 Mg
Niedźwiedź	6,4 Mg
Rekowo	21,0 Mg
Reptowo	124,6 Mg
RAZEM: 706,8 Mg	

11.3 Ilość odpadów zawierających azbest magazynowanych luzem

Kunowo 2 Mg

Zieleniewo 2 Mg

Reptowo 20 Mg

RAZEM: 24 Mg

12. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI CELÓW

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjmuje, że usunięcie wyrobów azbestowych ma zostać zakończone do 2032 r.

Pomyślna realizacja *Programu* zależy od zaangażowania organów administracji państwowej i jednostek samorządu terytorialnego.

Opracowując „Programem usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Kobylanka” uwzględniono politykę, cele i zadania:

- „*Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*”,
- Planu gospodarki odpadami dla województwa zachodniopomorskiego na lata 2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015,
- Planu gospodarki odpadami dla powiatu starogardzkiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą do 2015 roku ,

Ustalając politykę, cele i zadania „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Kobylanka” kierowano się zasadami:

- dokładnej, szczegółowej wiedzy w zakresie występowania wyrobów i odpadów azbestowych na terenie gminy Kobylanka,
- zapobiegania narażenia na ekspozycję pyłu azbestowego ludzi i środowiska,
- realności przyjmowanych zadań organizacyjnych i inwestycyjnych na terenie gminy Kobylanka,
- współpracy w rozwiązaniu „problematyki azbestowej” na poziomie regionalnym i poziomie gminy Kobylanka.

Przyjęto następujące zadania w zakresie realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Kobylanka”:

- Wprowadzenie zapisów w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest do regulaminu o utrzymaniu czystości i porządku na terenie gminy Kobylanka,
- Opracowanie zasad współfinansowania i wsparcia finansowego w zakresie usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest, w tym regulaminu przyznawania dotacji/dofinansowania kosztów związanych z usuwaniem wyrobów i odpadów

zawierających azbest z obiektów budowlanych ze szczególnym uwzględnieniem osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej na terenie gminy Kobylanka, wzoru wniosku dla osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej o dofinansowanie usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest na terenie gminy Kobylanka, wzoru umowy z Wnioskodawcą o dofinansowanie usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest na terenie gminy Kobylanka, wzór umowy z Wykonawcą związanej z demontażem wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest w obiektach na terenie gminy Kobylanka ,

- Ustalenie zasad i możliwości odbioru odpadów azbestowych,
- Ustalenie kolejności usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest,
- Oczyszczanie obiektów użyteczności publicznej z wyrobów zawierających azbest,
- Oczyszczanie pozostałych obiektów, urządzeń i instalacji z wyrobów zawierających azbest,
- Działania informacyjno-edukacyjne związane z problematyką azbestową (ulotki, materiały informacyjne, spotkania, seminaria, działalność w mediach i inne),
- Aktualizacja bazy informacyjnej dotyczącej występowania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Kobylanka,
- Monitoring realizacji „Programu...”.

13. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Lp.	Zadania	Koszty źródło finansowania odpowiedzialny za realizację	Termin
1.	Określenie priorytetów dotyczących aktualizacji przeprowadzenia inwentaryzacji i oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów budowlanych zawierających azbest	Bez kosztów Gmina	2009- 2010
2.	Opracowanie gminnego planu usuwania wyrobów zawierających azbest	Wg potrzeb Fundusze ochrony środowiska Gmina	2009-2010
3.	Wprowadzenie zapisów w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest do regulaminu o utrzymaniu czystości i porządku na terenie gminy	Bez kosztów Gmina	2009-2010
4.	Opracowanie zasad współfinansowania i wsparcia finansowego w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest	Bez kosztów Gmina	2009 -2010
5.	Ustalenie zasad i możliwości odbioru odpadów azbestowych	Bez kosztów Gmina	2009-2010
6.	Ustalenie kolejności usuwania wyrobów zawierających azbest	Bez kosztów Gmina	wg planu usuwania wyrobów zawierających azbest
7.	Oczyszczanie obiektów i instalacji wyrobów zawierających azbest	Koszty wg pkt.14 Właściciele, zarządcy, użytkownicy	wg planu usuwania wyrobów zawierających azbest

		nieruchomości, fundusze ochrony środowiska, inne, Właściciele, zarządcy, użytkownicy nieruchomości Gmina,	
8.	Wsparcie do utworzenie wydzielonej kwatery na odpady azbestowe na składowisku ponadgminnym	Bez kosztów Gmina zarządzający składowiskiem	2008 - 2011
9.	Działania informacyjno-edukacyjne związane z problematyką azbestową (ulotki, materiały informacyjne, spotkania, seminaria, działalność w mediach i inne)	Wg potrzeb Fundusze ochrony środowiska Gmina	Systematycznie 2009 - 2032
10.	Opracowanie bazy informacyjnej dotyczącej występowania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu wraz z przedstawieniem graficznym	Wg potrzeb Fundusze ochrony środowiska Gmina	2009- 2010
11.	Aktualizacja „Programu...”	Wg potrzeb Fundusze ochrony środowiska Gmina	Łącznie z aktualizacją Gminnego Planu Gospodarki Odpadami
12.	Monitoring realizacji „Programu...”	Wg potrzeb Fundusze ochrony środowiska Gmina Gmina	Corocznie

14. KOSZTY USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

14.1. Koszty usuwania wrobów i odpadów zawierających azbest

Koszty usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kobylanka związane są z przeprowadzoną diagnozą aktualnego stanu użytkowania wyrobów zawierających azbest. Szacunkowe koszty realizacji programu określono poniżej i przedstawiono szacunek kosztów związany z usunięciem wyrobów zawierających azbest i szacunek kosztów nowych inwestycji (nowe pokrycia dachowe).

**Szacunek kosztów realizacji
Programu dotyczący usunięcia wyrobów zawierających azbest
na terenie gminy Kobylanka**

Lp.	Miejscowość	Szacunkowe koszty usunięcia wyrobów i odpadów zawierających azbest [tys. PLN]	Szacunkowe koszty nowego pokrycia [tys. PLN]
1.	Bielikowo	266,7	300,0
2.	Cisewo Wielichówek	66,2 4,8	74,5 5,5
3.	Jęczydół	66,5	74,8
4.	Kobylanka	330,5	371,8
5	Kunowo	390,3	439,1
6	Morzyczyn	165,5	186,1.
7	Zieleniewo	247,5	278,5

8	Miedwiecko	114,4	128,7
Lp	Miejscowość	Szacunkowe koszty usunięcia wyrobów i odpadów zawierających azbest [tys. PLN]	Szacunkowe koszty nowego pokrycia [tys. PLN]
9	Motaniec	260,0	292,5
	Kałęga	9,2	10,4
10	Niedzwiedź	22,0	24,8
11	Rekowo	72,6	81,7
12	Reptowo	431,8	485,6
	RAZEM	2 448,0	2 754,0

**Koszty usuwania odpadów zmagazynowanych luzem
na terenie Gminy Kobylanka(tys.PLN);**

Kunowo	2,0
Zieleniewo	2,0
<u>Reptowo</u>	<u>20,0</u>
RAZEM:	24,0

14.2 Koszty usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest w najbliższej perspektywie

Poniżej przedstawiono koszty usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest w najbliższej perspektywie.

ETAP I 2009 - 2010 - koszt 25,0 tys. PLN

– usunięcie odpadów zawierających azbest zmagazynowanych luzem na terenie Gminy Kobylanka ,

ETAP II 2011 - 2013 - koszt 360,0 tys. PLN

– usunięcie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kobylanka z godnie z przyjętym planem usuwania tych wyrobów ,

ETAP III 2014 - 2021 - koszt 880,0 tys. PLN

– usunięcie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kobylanka zgodnie z przyjętym planem usuwania tych wyrobów ,

ETAP IV 2022 - 2032 - koszt 1208,0 tys. PLN

– usunięcie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kobylanka zgodnie z przyjętym planem usuwania tych wyrobów ,

15. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

15.1. Wstęp

Zarządzanie „Programem usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Kobylanka” odnosi się do jego wdrożenia i realizacji, monitoringu i oceny realizacji programu.

Przyjętymi zasadami wdrażania i realizacji programu są:

- zasada odpowiedzialności za wdrożenie programu - tj. wybór osoby (osób), lub jednostki odpowiedzialnej(ych) za realizację programu,
- zasada spójności z programami i planami na poziomie kraju, województwa, gmina Kobylanka,
- zasada aktualizacji programu,
- zasada współpracy w realizacji programu zarówno z organami szczebla publicznego i prywatnego,
- zasada ciągłej edukacji ekologicznej i dostępu do informacji w zakresie realizacji programu społeczeństwa i bezpośrednich uczestników w realizacji programu.

15.2. Określenie wskaźników monitorowania i oceny skuteczności realizacji programu

Poniżej przedstawiono listę wskaźników przyjętych do oceny wdrażania i realizacji programu:

**Wskaźniki monitorowania i oceny skuteczności realizacji
Programu usuwania wyrobów zawierających azbest**

Lp	Wskaźnik	Jednostka	Wielkość obecna	Wielkość wynikająca z realizacji programu
I WSKAŹNIKI ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ				
1.	Liczba, jakość i skuteczność wydawnictw, publikacji, kampanii edukacyjno-informacyjnych z zakresu usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest	ilość/opis		
2.	Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z „problematyką azbestową”	ilość/opis		
3.	Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłoszonych przez mieszkańców	ilość/opis		
4.	Szkolenia kadry administracyjnej jednostek samorządowych, firm budowlano-montażowych w zakresie „problematyki azbestowej”	ilość/opis		
5.	Inicjatywy społeczności lokalnych w zakresie „problematyki azbestowej”	ilość/opis		
6.	Interwencje podejmowania przez jednostki kontrolne (Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego, Inspekcja Ochrony Środowiska, Inspekcja Sanitarna, PIP)	ilość/opis		

II WSKAŹNIKI PRESJI ŚRODOWISKOWEJ III WSKAŹNIKI STANU ŚRODOWISKA ZWIĄZANE Z GOSPODARKĄ ODPADAMI				
Lp	Wskaźnik	Jednostka	Wielkość obecna	Wielkość wynikająca z realizacji programu
1.	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji z wyrobami zawierającymi azbest	szt.		
2.	Stopień pilności w użytkowaniu wyrobów zawierających azbest: I II III	%		
3.	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji objętych zabezpieczeniem wyrobów	szt.		
4.	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji objętych usuwaniem wyrobów	szt.		
5.	Wskaźnik zabezpieczanych i usuwanych wyrobów	m ² , Mg, kg		
6.	Ilość wytworzonych odpadów azbestowych	Mg.		
8.	Ilość odpadów składowana poza terenem gminy Kobylanki	Mg		

15.3. Określenie sposobu monitorowania i zarządzania programem

Do głównych zadań monitorowania i zarządzania programem należy;

- gromadzenie danych i informacji w zakresie problematyki azbestowej, w tym ilość i stan wyrobów zawierających azbest,
- cykliczna kontrola stopnia realizacji programu wraz ze sprawozdawczością z realizacji programu (sprawozdanie dla Rady Gminy, marszałek województwa),
- współpraca z marszałkiem województwa, z mediami,
- nadzór nad wykorzystywanymi środkami przeznaczonymi na realizację programu.

16. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Sposób i źródło finansowania zadań realizowanych w ramach „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Kobylanka ” uzależniony jest od możliwości finansowych Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przy udziale Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie.

Podstawą finansowania oczyszczania terenu Gminy Kobylanka stanowić będzie regulamin przyznawania dotacji/dofinansowania kosztów związanych z usuwaniem wyrobów i odpadów zawierających azbest z obiektów budowlanych ze szczególnym uwzględnieniem osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej na terenie gminy Kobylanki (do przygotowania w ramach realizacji programu).

Możliwości pozyskiwania środków finansowych ze źródeł krajowych, zwłaszcza z odpowiednich funduszy Unii Europejskiej przedstawiono w poradniku „Stosowania przepisów i procedur dotyczących pozyskiwania z krajowych i zagranicznych funduszy pomocowych dodatkowych środków finansowych na usuwanie materiałów zawierających azbest” wydanym przez Ministerstwo Gospodarki, Departament Przemysłu, Warszawa 2006.

W 2008 r. na zlecenie Ministerstwa Gospodarki został opracowany i zostanie rozesłany do wszystkich samorządów poradnik dotyczący finansowania usuwania azbestu.

17. ZAŁĄCZNIKI

- wykaz firm posiadających decyzję zatwierdzającą Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi na terenie gminy Kobylanki (dot. odpadów zawierających azbest), w tym wykaz firm posiadających zezwolenie na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest i wykaz firm posiadających zezwolenie budowlane na wykonywanie prac remontowo-budowlanych w zakresie zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest (w załączeniu),
- wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (w załączeniu),
- wzór informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania (w załączeniu),
- wzór informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone (w załączeniu).

Wykaz podmiotów posiadających zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz. U. z 2007r. Nr 39, poz. 251 z późn. zm.) decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi m.in. w zakresie wytwarzania azbestu (na terenie powiatu stargardzkiego).

1. EKOCHYM - EKOSERVICE Sp. z o.o.
ul. Kościuszki 68 90-441 Łódź tel. (042) 636 97 63, 637 07 37,
2. „KASTOR” Tomasz Janiszewski ul. Kolonia 19B/2
67-321 Leszno Górne tel. (068) 376 65 93,
3. "TERMOEXPORT" Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych
ul. Żurawia 24/7 00-515 Warszawa tel. (022) 621 40 64,
4. Centrum Gospodarki Odpadami, Azbestu i Recyklingu "CARO"
ul. Zamoyskiego 51 22-400 Zamość tel. (084) 62 730 13, tel. kom: 0608 435 133,
5. Przedsiębiorstwo Usługowo-Produkcyjno-Handlowe "BUDMAR"
ul. Na skarpie 17 75-343 Koszalin tel. (094) 343 32 72,
6. MAXMED Zakład Usługowo-Handlowy Marcin Murzyn
ul. Źródłana 4 84-230 Rumia tel. (058) 671 48 82,
7. Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „Juko” Jerzy Szczukocki
Ul. Zamurowa 8 97-300 Piotrków Trybunalski tel. (044) 732 69 63, 732 69 64, 732 69 65,
649 94 23, 649 94 24,
8. "ALBEKO" Singer Spółka jawna 87-510 Kotwy gm. Skrwilno tel. (054) 280 02 88,
9. P.H.U. ABBA - EKOMED Sp. z o.o.
ul. Moniuszki 11/13 87-100 Toruń tel (056) 651 44 25, 654 86 70, 654 86 71,
10. „RAMID” Mirosław Dec ul. Kowalskiego 1/54 03-288 Warszawa
tel (022)525 25 55 kom. 509 19 99 17,
11. P.P.H.U EKO-MIX
ul. Grabiszyńska 163 50-950 Wrocław tel. (071)332 45 00, 332 41 61, 361 30 41-43
wew.231, kom. 600 703 713,
12. Zakład Remontowo Budowlany „AMBROŻY” Sp.j. Wiesława Śliwińska, Kazimierz
Ambroży ul. Meissnera 1/3 lok 222 03-982 Warszawa tel. (022) 831-07-64,
13. Transport-Metalurgia Sp. z o.o ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko
tel. (044) 685 41 35,
14. Algader Hofman Sp. z o.o. ul. Wólczyńska 133 lok. 11B 01-919 Warszawa
tel. (022) 864 94 97, 864 94 99, 834 73 53, 864 98 12,

-
15. Sintac-Polska Sp. z o.o. ul. Armii Krajowej 86 04-713 Warszawa-Wesoła
tel. (022) 812 62 54, 812 76 27, 812 45 93,
 16. Ekologia Fair Play s.c. Plewko – Grzegorzycy ul. Mickiewicza 2 74-400 Dębno
tel. (095) 501 522 655,
 17. E-PIK Usługi Ekologiczne Sp. z o.o. ul. Grunwaldzka 269/1 60-179 Poznań
tel. (061) 285 40 74 lub 285 22 39,
 18. Przedsiębiorstwu Budowlano-Usługowemu „Lechbud” Sp. z o.o. ul. Andrzeja Struga 82b
70-777 Szczecin tel. (091) 464 46 48,
 19. AM Trans Progres Sp. z o.o. ul. Sarmacka 7 61-616 Poznań tel. (61) 656 97 37,
 20. Zakład Usług Technicznych „ZAK” Wacław Zakos ul. Kutrzeby 1/35
66-400 Gorzów Wielkopolski tel. (095) 738 36 06,
 21. Zakład Ogólnobudowlany MEGA M. Radliński, E. Kaczyński Sp.j ul. Na Grobli 4
73-110 Stargard Szczeciński tel.(091) 834 12 82,
 22. MULTI LECH Ewa Glinka Przeclaw 66/5 gm. Kobyłanka tel. (091) 311 70 82, tel. kom.
509 117 474,
 23. P.P.H.U. GAJAWI Gabriel Rogut ul. Kopernika 56/60 90-553 Łódź
tel. kom. 501 028 153,
 24. BCS Ekopal Sp.j. ul. Smoleńska 3 70-026 Szczecin
tel. (091) 312 21 60, 810 1 2 33, 466 23 36,
 25. F.U.H. „DRAWKAR” Stanisław Karaś Ul. Sikorskiego 15/1 78-500 Drawsko Pomorskie
tel. 094 363 41 41, tel. kom. 606 722 895,
 26. „KATANGA” Sp. j. Krzysztof Siekierka, Adam Szajkowski, Radosław Szajkowski
Ul. Starga
rdzka 10 72-130 Maszewo tel. 091 488 46 34,
 27. Materiały Budowlane Małgorzata Orłowska Ul. Toruńska 8 78-500 Drawsko Pomorskie
Tel. 094 363 30 89,
 28. Zakład Remontowo-Budowlany Waldemar Wojdon Ul. Okrężna 6 86-010 Koronowo
Tel. 052 382 89 95,
 29. SPEC-MIN Sp. z o.o. Ul. Wrzesińska 32 70-835 Szczecin Tel. 091 460 14 34,
 30. AUTO-KOWAL Filip Pietruszewicz Ul. Ruda 9/1 70-733 Szczecin
Tel. 091 463 29 80,

Data uaktualnienia wykazu: 24-10-2008r.

Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Miejsce/obiekt/urządzenie budowlane/ instalacja przemysłowa:

.....

Adres miejsca/ obiektu/urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

.....

Pomieszczenie:

Rodzaj/nazwa wyrobu ¹⁾

Ilość wyrobów (m², tony) ²⁾

Grupa/Nr	Wyrób - rodzaj	Ocena	Przyjęta punktacja
I. Sposób zastosowania azbestu			
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)		30
2.	Tynk zawierający azbest		30
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1000 kg/m ³)		25
4.	Pozostałe wyroby z azbestem		10
II. Rodzaj azbestu			
5.	Azbest chryzotylowy		5
6.	Inny azbest (np. krokidolit)		15
III. Struktura powierzchni wyrobu z azbestem			
7.	Rozluźniona (naruszona) struktura włókien)		30
8.	Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej		10
9.	Pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna		0

IV. Stan zewnętrzny wyrobu z azbestem			
10.	Duże uszkodzenia		30 ³⁾
11.	Małe uszkodzenia		10 ⁴⁾
12.	Brak		0
V. Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem			
13.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac		15
14.	Wyrób prze bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m)		10
15.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne		10
16.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania		10
17.	Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu)		10
18.	Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza		10
19.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne		0
VI. Wykorzystanie pomieszczenia			
20.	Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców		35
21.	Trwałe lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób		30
22.	Czasowo wykorzystywane pomieszczenie		20
23.	Rzadko wykorzystywane pomieszczenie		10
VII. Usytuowanie wyrobu			
24.	Bezpośrednio w pomieszczeniu		30
25.	Za zawieszonym nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem		25
26.	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)		25
27.	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym		10

Suma punktów oceny

Stopień pilności I

(wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie) 65 i więcej punktów

Stopień pilności II

(ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku) powyżej 35 do 60 punktów

Stopień pilności III

(ponowna ocena w terminie do 5 lat) do 35 punktów

UWAGA: podkreślić należy tylko jedną pozycję w grupie, jeśli wystąpi więcej niż jedna, podkreślić należy najwyższą punktację. Zsumować ilość punktów, ustalić ocenę końcową i stopień pilności.

.....
Oceniający nazwisko i imię

.....
Właściciel/Zarządca

.....
Adres

data.....

- 1) Według klasyfikacji wyrobów przyjętych w sprawozdaniu rocznym - załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz.U. Nr 192, poz. 1876).
- 2) Zgodnie z inwentaryzacją i sprawozdaniem rocznym - § 7 wymienionego w odnośniku 1 rozporządzenia.
- 3) Duże uszkodzenia - widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni równej lub większej niż 3 % powierzchni wyrobu.
- 4) Małe uszkodzenia - brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3 % powierzchni wyrobu.

Grupa/Nr	Wyrób - rodzaj	Ocena	Przyjęta punktacja
I. Sposób zastosowania azbestu			
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)		30
2.	Tynk zawierający azbest		30
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1000 kg/m ³)		25
4.	Pozostałe wyroby z azbestem		10
II. Rodzaj azbestu			
5.	Azbest chryzotylowy		5
6.	Inny azbest (np. krokidolit)		15

III. Struktura powierzchni wyrobu z azbestem			
7.	Rozluźniona (naruszona) struktura włókien)		30
8.	Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej		10
9.	Pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna		0
IV. Stan zewnętrzny wyrobu z azbestem			
10.	Duże uszkodzenia		30 ³⁾
11.	Małe uszkodzenia		10 ⁴⁾
12.	Brak		0
V. Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem			
13.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac		15

14.	Wyrób prze bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m)		10
15.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne		10
16.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania		10
17.	Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu)		10
18.	Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza		10
19.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne		0

VI. Wykorzystanie pomieszczenia			
20.	Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców		35
21.	Trwałe lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób		30
22.	Czasowo wykorzystywane pomieszczenie		20
23.	Rzadko wykorzystywane pomieszczenie		10
VII. Usytuowanie wyrobu			
24.	Bezpośrednio w pomieszczeniu		30
25.	Za zawieszonym nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem		25

26.	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)		25
27.	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym		10

Wzór informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania

**INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ¹⁾
I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA**

1. Miejsce, adres

.....
.....

2. Właściciel/zarządca/użytkownik ^{*)}

a) osoba prawna - nazwa, adres

.....

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres

.....

3. Tytuł własności

.....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu ²⁾

.....

5. Ilość (m³, tony) ³⁾

6. Przydatność do dalszej eksploatacji ⁴⁾

7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:

a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu ⁵⁾

b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji

8. Inne istotne informacje o wyrobach ⁶⁾

.....

.....
(podpis)

Data

.....

Objaśnienia:

*^o) niepotrzebne skreślić.

- 1°) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.
- 2°) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącz azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.
- 3°) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).
- 4°) Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” - załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.
- 5°) Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.
- 6°) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

**Wzór informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie
zostało zakończone**

**INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ¹⁾
KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE**

1. Miejsce, adres

.....
.....

2. Właściciel/zarządca/użytkownik ^{*)}

a) osoba prawna - nazwa, adres

.....

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres

.....

3. Tytuł własności

.....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu ²⁾

.....

5. Ilość (m³, tony) ³⁾

6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów

7. Planowane usunięcia wyrobów

a) sposób

b) przez kogo

c) termin

8. Inne istotne informacje o wyrobach ⁴⁾

.....

.....

(podpis)

Data

Objaśnienia:

- *¹⁾ niepotrzebne skreślić.
- ¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.
- ²⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i łącz azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.
- ³⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).
- ⁴⁾ Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.